

Valutakriget gör alla till förlorare på sikt

Svenska Dagbladet den 3 november 2015

De stora flyktingströmmarna till Europa från krishärddar runt om i världen har gjort integrationen till en central fråga. Politikerna i mottagarländerna betonar vikten av att få de nyanlända snabbt i arbete. Men i ett Europa redan tyngt av den ekonomiska krisen och med styrfart med hjälp av ekonomiska stimuli är det rimligt att fråga vilka jobb man tänker sig?

Många av Europas länder har rekordhög arbetslöshet och i regionen som helhet går runt var tionde person i arbetsför ålder utan jobb. På ungdoms-sidan ser det än värre ut med fler än varannan utan arbete i vissa länder. Om man inte lyckats få dessa i arbete hur ska man då lyckas med konststycket att skapa jobb till nyanlända?

Ett tecken på att den gränsöverskridande dragkampen om jobben har inletts och riskerar att bli brutal är det valutakrig som nu pågår. Ett krig som är en del av den nyprotektionism som politiker har alltför lätt att släppa fram i kristid. Sverige är i högsta grad med i detta krig och kampen om jobben.

Regeringen i ett land kan på olika sätt bidra till att landet framstår som attraktivt för produktion och därmed nya jobb. Utbildning och forskning liksom minskad byråkrati är nyckeln till fler jobb på sikt. Forskningen visar dock att med den brådska som gäller för integrationen av nyanlända blir det återstående alternativet att locka till sig investeringar från andra länder med hjälp av statsstöd och konkurrerande devalveringar/deprecieringar. Med samma medel övertygas företag med flytt-planer att bli kvar.

Receptet ligger vanligtvis i förbjuden zon men nu är det kris! Historien ger oräkneliga exempel på denna typ av merkantilism eller nyprotektionism i kristid. Dagens valutakrig med ett fyrtiotal centralbanker inblandade är ett exempel på detta. Syftet är att få den egna valutan att värderas ned och ge stöd åt exporten men även skydda företagen i landet från konkurrens utifrån. Kampen som förs med sedelpressar, styrräntor och valutainterventioner etiketteras visserligen som "kamp mot deflationen" men den egentliga rubriceringen borde vara nyprotektionism.

Politikerna i de länder som misslyckas med att skapa jobb genom att med tvivelaktiga metoder - som exempelvis valutakrig - "locka" till sig investerare, kommer för att bli återvalda frestas att ta till andra drastiska åtgärder såsom att stänga gränser. Med de stängda gränserna följer spänningar mellan europeiska länder av det slag vi just sett början på. Den bristande solidaritet som följer kommer att bli kostsam. I ett vidare perspektiv betyder stängda gränser ett stort steg tillbaka för globaliseringen! Valutakriget som ingen tar ett övergripande ansvar för att stoppa leder i värsta fall till en fullständig återgång till nationalstaten med 220 regeringar, centralbanker, valutor, övervakningsmyndigheter, tullar, etcetera att beakta för en potentiell investerare. Höga transaktionskostnader följer och med dessa färre jobb och ett stort steg tillbaka för välfärden. Alla blir förlorare.

Hur skall den växande nyprotektionismen stoppas?

Riksbanken är i högsta grad med i valutakriget och legitimerar det med sitt deltagande. Små länder med egna valutor som Sverige blir säkra förlorare i ett eskalerande valutakrig. Men det bör erkännas

att det som sådant också är ett svårt läge att stå utanför kriget. Ingen tid får sålunda förspillas för svenska politiker att via internationella allianser verka för att någon organisation eller råd liknande Internationella Valutafonden, IMF, tar ett ansvar för att den ekonomiska världsordningen inte spårar ur.

Om valutakriget stoppas har Sverige stora möjligheter att framstå som attraktivt för investeringar från utlandet. För att investeringar skall förläggas hit och jobben skapas här krävs dock även stabilitet i politiken. Den ekonomiska logiken är enkel; inför risken för ändrade spelregler undviker den potentielle investeraren att investera i Sverige eller så kräver han/hon en riskpremie som i förlängningen leder till färre investeringar och jobb. Den återställare som vi nu ser växa fram i och med den nya "egna" socialdemokratiska budgeten inger därför oro. Återställare är kostsamma! Beräkningar av kostnaden för återställandet i mitten på 1990-talet, när socialdemokraterna tog över efter en borgerlig period, visar på en utebliven ekonomisk tillväxt på cirka 1,5 procentenheter de påföljande två åren.

Med Decemberöverenskommelsen ur spel bör, i det krisläget som migrationsströmmarna gett upphov till, regering och opposition påskynda samarbetet över blockgränserna. Valutakriget måste stoppas och dyra politiska kast måste elimineras.

I det arbetet är det viktigt att även regeringens liggande budget finns med i potten. Om inte den politiska osäkerheten snabbt skingras kommer de jobb som så väl behövs för integrationen gå förlorade till andra länder.

Lars Oxelheim

professor vid Lunds universitet och Institutet för Näringslivsforskning, Stockholm